

LUND UNIVERSITY

Monica Z:s säregna resa

Bjerstedt, Sven

Published in:
Kristianstadsbladet

2009

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Bjerstedt, S. (2009). Monica Z:s säregna resa. *Kristianstadsbladet*.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Monica Z:s säregna resa

22 år gammal dansade Monica Zetterlund cha-cha med Marlon Brando, och i tv-serien "Söderkåkar" blev hon folkkär. Sven Bjerstedt har läst en biografi över en speciell artist, en bok som är det den heter: Enkel, vacker, öm.

BIOGRAFI

Klas Gustafson

"Enkel, vacker, öm.

Boken om Monica Zetterlund" (Leopard förlag)

► Skildringen börjar i en annan tid, en annan miljö. Skolan hittar bisarra straff för denna egensinniga, dumdristiga, tjuvrökande jänta: en lördag tvingas hon ut i skogen och niga för stubbar. Efter idrottsbedrifter och skådespelardrömmar blir hon mor och maka vid 17 – snart också tvåa i sångtävling på Nalen. Eftermiddagarna vid grammfonon på Musikvarulagret i Hagfors bär frukt. Som jazzvokalist slår hon igenom vid 20, med rutin och auktoritet, "utan minner och manér", först hos Ib Glindemann i Köpenhamn, sen hos "vokalistdödar'n" Arne Domnérus på Nalen.

Världen öppnar sig, och hjulen snurrar fort. Skivdebuten "Swedish sensation" följs av tv-shower i London. Under några intensiva höstdagar 1959 lär Marlon Brando 22-åringen dansa cha-cha i Paris, innan hon måste dumpa honom för ett gig i Dals Långed. Någon månad senare debuteerar hon på Manhattan. USA-tiden lämnar en besk eftersmak av rasism, sexism, cynism. Engagemanget för svartas rättigheter bär hon med sig – parallellt med skuld känslor för att hon tycker sig parasitera på deras musik, antyder Klas Gustafson.

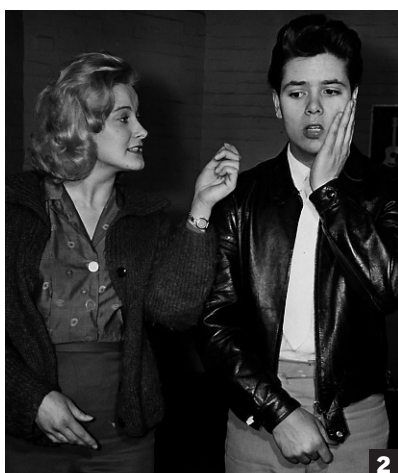
Många – inte minst lyckliga textförfattare – vittnar om Zetterlunds förmåga att bära en text, göra musik av orden, berätta en historia. Pianogeniet Bill Evans är förtjust. Deras sparsmakade, inspirerade platta skimrar av stundens magi. Hon inser att sång är ett litterärt uttryck. Förmågan vidareutvecklas genom de snårigaste utmaningar: Beppes "Vilsevalsen", Povels "Håll musiken igång", Hasseätages "Studsviksvalsen". Bland exemplen på hennes förädlingskonst finns ouppnåeliga klassiker: kärleksförklaringen till en stad i "Sakta vi gå genom stan", tillbakablickarna på år av aningslöshet i "Men tiden går", uppgörelsen med brustna förhoppningar i "Var blev ni av".

I kraft av sådant som "Gröna små äpplen" och den omsvärmade Malin i "Söderkåkar" ändras medieframtoningen från finkulturell till folklig. Galleriet av kvinnoporträtt spänner över "Den sista jäntan" till den mo-

Jazzstjärna

Monica Zetterlund var först ut i svensk tv:s satsning på att presentera nya jazzartister. Året var 1960. BILD: SCANPIX

1. Monica Zetterlund med Louis Armstrong, 1962. 2. Med Cliff Richard, 1960. 3. Som gäst, tillsammans med Beppe Wolgers, på Hylands Hörna, 1962.

"Spritmisbruk, skolios och scen-skräck är sataniskt verksamma, och slutkapiteln är dystert läsning."

Sven Bjerstedt

derna häxan i "Äppelkriget". Där är Sjörovar-Jenny, Donna Juanita – och Ulrika från Västergöhl, hennes livs roll, som slutligen får även den motsträvige Vilhelm Moberg att smälta.

Monkan sjunger inte romanser, hon har dem. Gustafsons skildring präglas av takt, respekt och förståelse, den må gälla ungdomens brutale överläkare, den nidskrivande Vilgot Sjöman eller det idylliska lantlivet och det giftfria odlandet tillsammans med hennes livs kärlek, basisten Sture Åkerberg.

"Hon kunde absolut inte vara ensam", det vittnar många om. Hon talar själv om "ett öppet hus och en öppen livsstil", och så är det väl med sextioalets "kulinariska jam" i det pensionat för jazzmusiker som hon håller i sitt stilig schabrack till Lidingövilla. Däremot är det naturligtvis ingen idealisk miljö för läsläsning och nattsömn. Dotterns omistliga och kärleksfulla bidrag till skildringen blir här skarpt: Monica Zetterlund är i de sammanhangen en självisk icke-mamma.

Vänner dör, föräldrar dör, sakta

också den egna kroppen. Spritmisbruk, skolios och scenskräck är sataniskt verksamma, och slutkapiteln är dystert läsning. Inte minst dör han som "är så nära Gud jag kan tänka mig", Tage Danielsson. Monica Zetterlund blir "ett stycke drivved", tröstad av Hans Alfredsons hoppfullt lyriska "I morgon", räddad av Jan Sigurds kabaretprojekt, men hon drar sig tillbaka.

Klas Gustafson vet att var och en har sin bild av Monica Z. Han är omdömesgill nog att inte pracka på läsaren sin egen. Skildringen är närmast kaleidoskopisk i sin perspektivrikedom: familj, vänner, kolleger bidrar. De många egna intervjuerna kompletteras med en flod av material från tiden, främst ur kvälls- och veckopress. Flera välkända musikernamn är felstavade, och i en bildtext har musikerna förväxlats å det grövsta – men det är detaljanmärkingar. Trots det enorma researcharbetet är framställningssättet avväpnande lätt. Bildspråket är precist, analyserna rappa. Boktiteln, Beppes inledningsord till "Monicas

vals", är tre säkra penseldrag till hennes eget porträtt, men den är minsann också en träffande beskrivning av Gustafsons briljanta biografi: enkel, vacker, öm.

Sven Bjerstedt

FAKTA MONICA ZETTERLUND

Flera olika roller

■ **Monica Zetterlund (1937– 2005).** Jazzvokalist, estradartist, skådespelare.

■ **Skivor:** "Swedish sensation" (1958), "Aah! Monica" (1962), "Waltz for Debby" (1964), "Chicken feathers" (1973)...

■ **Scenföreställningar:** "Gröna Hund" (1962), "Utsålt" (1965), "Spader Madame!" (1969), "Svea Hund på Göta Lejon" (1976), "Zetterlund & Sigurd" (1996)...

■ **Filmer:** "Att angöra en brygga" (1965), "Utvandrarerna" (1971)...

■ **Tv-serier:** "Söderkåkar" (1970), "Någonstans i Sverige" (1973), "Nisse och Greta" (1975), "God natt, jord" (1979), "Katitzi" (1979)...